

Anna Wendorff*

 <https://orcid.org/0000-0003-0829-6603>

Wokół komparatystyki literackiej

Niniejszy numer czasopisma został poświęcony przedstawieniu, zestawieniu oraz analizie wzajemnych relacji, oddziaływań i dialogu, pomiędzy – z jednej strony, literaturą polską, z drugiej zaś, literaturami języka hiszpańskiego (hiszpańską i latioamerykańską). Jak dowodzi Olga Płaszczewska, podstawowym sensem komparatystyki literackiej jest:

[...] świadome czytanie, czyli poznawanie uniwersum tekstów w ich korelacjach i interakcjach z innymi tekstami, z uwzględnieniem kontekstu kulturowego, w jakim funkcjonują dzieła literackie. Porównanie wskazuje sposób zadawania pytań, sposób postrzegania tekstu w jego odmienności i tożsamości¹.

Dlatego też w tomie zostały poruszone tematy wzajemnych interakcji i korelacji między polskimi i hiszpańskojęzycznymi tekstami literackimi; zarówno procesy konwergencji, jak i dywergencji: literatura polska i literatury języka hiszpańskiego przedstawione zarówno w ich odmienności, jak i tożsamości; postrzegane w ujęciu ponadnarodowym, osadzone w innej/innych kulturze/kulturach.

Autorzy w swoich artykułach, zgodnie z wytycznymi Kasperskiego, starali się, by ich porównania respektowały określone zasady badawcze: miały oparcie w naturze rzeczy, przywoływały jasno i wyraźnie określone *tertium comparationis*

---

* Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny, Katedra Filologii Hiszpańskiej, ul. Pomorska 171/173, 90-236 Łódź; anna.wendorff@uni.lodz.pl

1 O. Płaszczewska, *Przestrzenie komparatystyki – italianizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s. 299.

(na jakim dokonywali zestawienia określonych zjawisk literackich). Sformułowali i przestrzegali kryterium porównania oraz wytyczyli sobie cele poznawcze badania komparatystycznego. Jak podkreśla Kasperski, najważniejszy jest bowiem poznawczy efekt porównania: odsłonięcie tego, co wcześniej było niewidoczne w literaturze².

Zamieszczone w numerze tematycznym teksty dotyczą: związków literatury polskiej z literaturą hiszpańską lub/i latynoamerykańską, wzajemnych oddziaływań literatury polskiej i hiszpańskojęzycznej, paralelizmów i różnic między literaturą polską a literaturą/literaturami języka hiszpańskiego, literatury polskiej postrzeganej z perspektywy hiszpańskiej lub/i hispanoamerykańskiej, literatury hiszpańskiej lub/i hispanoamerykańskiej postrzeganej z perspektywy polskiej; adaptacji, imitacji i naśladownictwa pomiędzy literaturą polską a hiszpańskojęzyczną, przekładów literatury polskiej na język hiszpański, przekładów literatury hiszpańskojęzycznej na język polski, wreszcie recepcji literatury polskiej w krajach hiszpańskojęzycznych i recepcji literatury hiszpańskojęzycznej w Polsce. Autorzy tomu, zgodnie z założeniem Płaszczewskiej, komparatystykę literacką w swoich artykułach odnoszą do konkretnych zjawisk³.

Tom otwiera tekst Kamili Żukowskiej, która opisuje trudności porównania literatury hiszpańskiej z literaturą epoki staropolskiej. Autorka zwraca uwagę na brak bezpośrednich kontaktów kulturowych pomiędzy Polską a Hiszpanią, co wpłynęło m.in. na posiłkowanie się przekładem łacińskim lub włoskim dzieł napisanych w oryginale w języku hiszpańskim. Co z kolei nastęrcza trudności w ustaleniu stopnia zależności tekstu źródłowego od tekstu docelowego. Jednak badaczka przyjmuje, że pomimo braku bezpośredniego dostępu do hiszpańskiego oryginału, staropolskie teksty mistyczne oparte na myśli hiszpańskiej zachowują jej integralne elementy. W swoim artykule Żukowska bada wpływ myśli hiszpańskiej na kobiecą literaturę staropolską. Porównuje wybrane staropolskie teksty mistyczne kobiet z tradycją mistyków hiszpańskich Złotego Wieku.

Kolejny artykuł Małgorzaty Gaszyńskiej-Magiery odnosi się do kontrowersyjnego zbioru reportaży Ksawerego Pruszyńskiego z wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939) pt. *W czerwonej Hiszpanii* (1937, wydanie pierwsze). Autorka analizuje różne konteksty recepcji tej książki w Polsce międzywojennej i w okresie powojennym oraz w Hiszpanii na początku XXI wieku. Porusza temat uwarunkowań ideologicznych,

2 E. Kasperski, *O teorii komparatystyki*, [w:] *Literatura. Teoria. Metodologia*, red. D. Ulicka, Wydawnictwo Dydaktyczne Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1998, s. 331–356.

3 O. Płaszczewska, dz. cyt., s. 148: „Słuszne wydaje się zatem postrzeganie komparatystyki jako złożonej metodologii postępowania badawczego, którego mechanizmy, strategie, sposoby zastosowania, a przede wszystkim zakres «zainteresowań» warto analizować w odniesieniu do konkretnych zjawisk”.

w jakich powstawały pierwotne reportaże i różnych okoliczności historycznych i politycznych, w jakich były one odczytywane zarówno w języku polskim, jak i hiszpańskim. Praca stanowi przyczynek do analizy hiszpańskiego tłumaczenia *W czerwonej Hiszpanii*, jakie zaproponowali Katarzyna Olszewska Sonnenberg i Sergio Trigán, a które ukazało się w 2007 roku pod tytułem *En la España roja*.

Pruszyński jako jeden z twórców polskiej szkoły reportażu, był prekursorem m.in. Ryszarda Kapuścińskiego, o którym w swoim tekście z kolei pisze Amelia Serraller Calvo. Polski reportażysta w latach 1967–1972 był jedynym korespondentem Polskiej Agencji Prasowej w Ameryce Łacińskiej, a następnie odwiedzał ten kontynent w latach 2001–2005. Badaczka w swoim artykule zwraca uwagę na umiejętne łączenie przez autora literatury faktu z literaturą piękną, przygląda się wpływowi realizmu magicznego na jego twórczość, wpisuje (za innymi krytykami) jego reportaże w nurt dziennikarstwa magicznego (*periodismo mágico*).

Natomiast kolejny artykuł autorstwa Carlosa Dimeo podnosi kwestię wpływu teatru polskiego (w szczególności Jerzego Grotowskiego, Tadeusza Kantora i Sławomira Mrożka) na teatr latynoamerykański począwszy od lat 60. Badacz wychodzi z założenia, że ci wybitni reżyserzy wpłynęli na teatr iberoamerykański nie tylko teoretycznie, ale również estetycznie, także w zakresie praktyk teatralnych. Upatruje wpływu Grotowskiego na technikę, teorię i praktykę aktorską; Kantora na organizację przestrzeni scenicznej i jej plastykę a Mrożka na dramaturgię absurdu.

Następny szkic Magdaleny Tosik porusza temat powieści kryminalnych o Pepe Carvalho Manuela Vázquez Montalbána. Swoje rozważania badaczka rozpoczyna od porównania autora z innym, bardziej znanym polskiemu czytelnikowi, barcelońskim pisarzem, z Eduardo Mendozą. Jak zaznacza w swoim artykule Tosik, kryminał noir stał się dla hiszpańskich pisarzy narzędziem krytyki kontrkulturowej, rozrachunkiem historycznym z reżimem frankistowskim, miejscem krytyki procesów, które zachodziły w państwie przechodzącym wówczas transformację. Dlatego też nie dziwi fakt, że odbiór cyklu powieściowego o przygodach detektywa Pepe Carvalho jest w Polsce utrudniony właśnie ze względu na wysoki stopień referencyjności kulturowej, na co w swojej analizie zwraca szczególną uwagę autorka. Jak twierdził bowiem George Steiner: „W skrócie można komparatystykę literacką określić jako sztukę rozumienia skupioną wokół możliwości i porażek przekładu”⁴.

Z kolei Małgorzata Kolankowska odnosi się do recepcji *Biegunów* Olgi Tokarczuk w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej. Utwór ten ukazał się w tłumaczeniu Agaty Orzeszek pt. *Los errantes* 23 października 2019 roku, czyli dwa tygodnie po przyznaniu Tokarczuk literackiej Nagrody Nobla za 2018 rok, co jak dowodzi autorka,

4 G. Steiner, *Czym jest komparatystyka literacka?*, przekł. A. Matkowska, [w:] *Niewspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki*, red. T. Bilczewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s. 520.

nie pozostało bez wpływu na jego odbiór. Badaczka podkreśla, że Tokarczuk została uznana w krajach hiszpańskojęzycznych za objawienie dopiero w 2019 roku; pomimo że na rynku wydawniczym funkcjonowały już wcześniej dwa przekłady jej powieści na język hiszpański (*Prowadź swój pług przez kości umarłych*, *Prawiek i inne czasy*). W swoim eseju hispanistka poddała analizie artykuły opublikowane na przełomie 2019 i 2020 roku w hiszpańskojęzycznej prasie; a na ich podstawie doszła do wniosku, że dominują w nich dwie tendencje odczytywania *Biegunów*: lektura biograficzna i uniwersalna. W tym konkretnym przypadku nie tyle przekład sam w sobie stał się przedmiotem badań autorki, co „świadectwa jego odbioru: recenzje (...)”⁵.

W następnej kolejności Agnieszka Kłosińska-Nachin, opierając się na studiach postkolonialnych i studiach nad postzależnością, proponuje kategorię dyslokacji postzależnościowej, którą rozumie jako strategię narracyjną, polegającą na umieszczeniu postaci na styku dwóch miejsc, jedno z nich odnosi się do historii lokalnej, noszącej ślady zdominowania; drugie natomiast jest przestrzenią odblokowanej historii. Swojej analizy dokonuje na podstawie *My zdes' emigranty* (1991) Manueli Gretkowskiej i *Una primavera per a Domenico Guarini* (1980) katalońskiej pisarki Carme Riery. Jak wykazuje autorka, podczas gdy u Gretkowskiej nawiązanie do tożsamości związanej z doświadczeniem wspólnotowym ma postać fantomową, u Riery staje się traumą, która podlega symbolizacji. W swoim wywodzie autorka odnosi się do komparatystyki literatur światowych, komparatystyki prowadzonej „z większą świadomością różnorodnych tradycji teoretycznoliterackich i porównawczych w skali globalnej oraz z poszerzoną świadomością metateoretyczną i etyczną”⁶.

Artykuł Anny Wendorff podejmuje zagadnienie obecności Jacka Dehnela w Hiszpanii. Z jednej strony, odnosi się do odwołań do Hiszpanii wewnątrz jego twórczości: rodu Francisco Goya w powieści *Saturn. Czarne obrazy z życia mężczyzn z rodziny Goya* (2011) oraz dwóch map (Hiszpania Antyczna i Hiszpania Nowożytna) w książce *Kosmografia, czyli trzydzieści apokryfów tułaczy* (2012). Z drugiej strony, powołuje się na tłumaczenie twórczości Dehnela na język hiszpański: powieść *Lala* (2006) przetłumaczoną przez Jerzego Sławomirskiego i Annę Rubió jako *El jardín de Lala* (2012) i osiem wierszy poety wewnątrz tomu *Poesía a contragolpe. Antología de poesía polaca contemporánea (autores nacidos entre 1960 y 1980)* w wyborze i tłumaczeniu Abła Murcia, Gerardo Beltrána i Xaviera Farré (2012). Analizie zostaje poddany jeden z wierszy z antologii zatytułowany *Mecenas Federico G.L. dyktuje pozew (El abogado Federico G. L. dicta una citación)*.

⁵ O. Płaszczewska, dz. cyt., s. 243.

⁶ A.F. Kola, *Między komparatystyką literacką a literaturą światową*, „Teksty Drugie” 2014, nr 4, s. 61.

Do Dehnela nawiązuje w swoim szkicu również Tomasz Pindel, ale już w zupełnie innym kontekście, tym razem literatury zombie. Przedstawia on bowiem analizę porównawczą wybranych utworów z tego nurtu z Polski (Jacek Dehnel, Igor Ostachowicz) oraz Argentyny (Leandro Ávalos Blacha, Matías Pailos). Zwraca uwagę na podobieństwa w wykorzystaniu w obydwu literaturach motywu żywego trupa jako metafory zmian społecznych i politycznych. Swój wywód zaczyna od kluczowych dla tego nurtu dzieł filmowych i literackich. Następnie odnosi się szczegółowo do hispanoamerykańskiej literatury zombie, wskazując na jej trzy podtypy: narracje katastroficzne, narracje symboliczno-metaforyczne oraz utwory eksperymentalne. Później autor charakteryzuje polskie teksty o zombie, poddając szczegółowej analizie *Ale z naszymi umarłymi* Dehnela i *Noc żywych Żydów* Ostachowicza.

Mam nadzieję, że wyniki badań zaprezentowane w tych artykułach wzbogacą wiedzę na temat polsko-hispańskojęzycznej literatury porównawczej i przyczynią się do dalszego jej rozwoju. „Bo komparatystyka to nie tylko jedna z dynamicznie rozwijających się dziedzin badawczych, ale również, a może przede wszystkim, postawa epistemologiczna, a więc sposób poznawania niepoznanego, oswojania nieoswojonego, zawłaszczania niezawłaszczonego, zagospodarowywania – niezagospodarowanego”⁷.

---

⁷ E. Szczęsna, *Wprowadzenie. Komparatystyka dzisiaj: propozycje, zagadnienia teoretyczne, rekonesans*, [w:] *Komparatystyka dzisiaj*. Tom 1, *Problemy teoretyczne*, red. E. Szczęsna, E. Kasperski, Universitas, Kraków 2010, s. 6.

En torno a la comparatística literaria

Este número de la revista se ha dedicado a la presentación, cotejo y análisis de las relaciones mutuas, las interacciones y el diálogo entre, por un lado, la literatura polaca, y por otro lado, la literatura en lengua española (española y latinoamericana). Tal y como asevera Olga Płaszczewska, el sentido básico de los estudios literarios comparados sería

[...] la lectura consciente, es decir, conocer el universo de los textos en sus correlaciones e interacciones con otros textos, teniendo en cuenta el contexto cultural en el que se desenvuelven las obras literarias. La comparación muestra el modo de formular preguntas y el modo en que se percibe el texto en su distinción e identidad⁸.

En consecuencia, el número monográfico aborda temas vinculados a las interacciones mutuas y la correlación entre los textos literarios en polaco y en español, tanto los procesos de convergencia como de divergencia; expone la literatura polaca y española bajo la óptica tanto de su distinción como en su identidad, percibidas ambas desde la perspectiva transnacional e insertadas en una cultura diferente o en unas culturas diferentes.

En sus artículos, en línea con las pautas de Kasperski, los autores han intentado que sus comparaciones respetaran ciertos principios investigativos, es decir, que se basaran en la naturaleza de las cosas y se remitieran clara y nítidamente a un determinado *tertium comparationis*, en virtud del cual se han recogido los específicos fenómenos literarios. Además, han formulado y observado el criterio establecido para la comparación, a la par que han fijado los objetivos cognitivos del análisis comparativo, porque, como subraya Kasperski, lo más importante es el efecto cognitivo de la comparación, o sea, desvelar lo que antes se hallaba invisible en la literatura⁹.

Los textos incluidos en este número temático se refieren a las relaciones existentes entre la literatura polaca y la literatura española y/o latinoamericana, a las influencias mutuas de la literatura polaca y la de lengua española, a los paralelismos y diferencias entre las literaturas polaca y en lengua española, así como a la literatura polaca percibida desde la perspectiva española y/o hispanoamericana, la literatura española y/o hispanoamericana vista desde la perspectiva polaca. También

---

⁸ O. Płaszczewska, *Przestrzenie komparatystyki – italianizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, p. 299.

⁹ E. Kasperski, *O teorii komparatystyki*, [en:] *Literatura. Teoria. Metodologia*, ed. D. Ulicka, Wydawnictwo Dydaktyczne Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1998, pp. 331-356.

conciernen a la adaptación, imitación y emulación entre la literatura polaca y la de lengua española, así como a las traducciones de la literatura polaca al español y viceversa. Finalmente, se trata la recepción de la literatura polaca en países de habla hispana y la recepción de literatura en lengua española en Polonia. A tenor de las premisas de Płaszczewska, en sus artículos en torno a los estudios comparados, los autores se enfocan en fenómenos literarios concretos¹⁰.

El número monográfico se abre con un texto de Kamila Żukowska, en el cual expone las dificultades de comparar la literatura española con la literatura polaca antigua. La autora pone de relieve la falta de contactos culturales directos a la sazón entre Polonia y España. Este hecho provocó, entre otras cosas, el empleo habitual de una traducción latina o italiana de obras escritas en el original en español, lo cual a su vez dificulta la determinación del grado de dependencia del texto de origen con respecto al texto de destino. Con todo, la investigadora asume que, a pesar de la falta de acceso directo al original en español, los textos místicos del polaco antiguo basados en el pensamiento español conservan sus elementos integrantes. En su artículo, Żukowska examina la influencia del pensamiento español en la literatura femenina polaca antigua. A través de una selección de textos místicos polacos antiguos, escritos por mujeres, realiza un cotejo con la tradición literaria de los místicos españoles del Siglo de Oro.

El segundo artículo, de Małgorzata Gaszyńska-Magiera, se centra en la controvertida recopilación de informes de Ksawery Pruszyński sobre la Guerra Civil española (1936-1939), titulada *W czerwonej Hiszpanii* (1937, primera edición) (*En la España roja*). El texto analiza los distintos contextos de recepción de este libro en la Polonia de entreguerras y en la posguerra, así como en la España de principios del siglo XXI. Aborda la cuestión de los condicionantes ideológicos en los que se escribieron los informes originales y las diversas circunstancias políticas en las que se realizó su lectura, tanto en polaco como en español. Además, el artículo sirve como pretexto y acicate para el análisis adicional de la traducción al español de *W czerwonej Hiszpanii*, publicada bajo el título *En la España roja* (2007), realizada por Katarzyna Olszewska Sonnenberg y Sergio Trigán.

Pruszyński, uno de los fundadores de la escuela polaca del reportaje, es considerado uno de los precursores de Ryszard Kapuściński, sobre el cual Amelia Serraller Calvo escribirá otro de los artículos del número temático. En 1967-1972, el reportero polaco fue el único corresponsal de la Agencia Polaca de Prensa en América Latina; más tarde, recorrería este continente entre los años 2001-2005. En su texto, la investigadora destaca la extraordinaria habilidad del reportero para combinar

---

¹⁰ O. Płaszczewska, *op. cit.*, p. 148: "Por tanto, parece correcto concebir la comparatística como una metodología compleja de procedimiento de investigación, cuyos mecanismos, estrategias, métodos de aplicación, y sobre todo el alcance de los «intereses», deben ser analizados en relación con fenómenos específicos".

ficción literaria con la no ficción, examina la influencia del *realismo mágico* en su obra y, en línea con otros críticos, inscribe sus reportajes en la llamada corriente del *periodismo mágico*.

Otro de los artículos, cuyo autor es Carlos Dimeo, plantea el tema del influjo del teatro polaco (en particular, de Jerzy Grotowski, Tadeusz Kantor y Sławomir Mrożek) en el teatro latinoamericano de los años sesenta del pasado siglo. El investigador parte del presupuesto de que estos destacados directores influyeron en el teatro iberoamericano no solo en lo teórico, sino también en lo estético, así como en lo referente a la práctica teatral. Advierte las huellas de Grotowski en la técnica, la teoría y la práctica de la actuación; las de Kantor en la organización del espacio escénico y su plástica; por último, las de Mrożek en la dramaturgia del absurdo.

A su vez, el ensayo de Magdalena Tosik versa sobre las novelas policíacas, con Pepe Carvalho como protagonista, de Manuel Vázquez Montalbán. La autora inicia sus especulaciones comparando al autor con otro escritor, más conocido por el público lector polaco, el también barcelonés Eduardo Mendoza. Como señala Tosik en su artículo, la “novela negra” se convirtió en una herramienta de crítica contracultural para los escritores españoles, de ajuste de cuentas histórico con el régimen franquista, un lugar propicio para la crítica a los procesos que se desarrollan en un país en vías de transformación. Por lo tanto, no es de extrañar que la serie sobre las aventuras del detective Pepe Carvalho, por su alto grado de referencialidad cultural, dificulte la percepción del mismo en Polonia, a lo cual la autora presta especial atención en su análisis. Según afirmó George Steiner: “En suma, la comparatística puede definirse como el arte de la comprensión centrado en las posibilidades y fallas de la traducción”¹¹.

Otro de los textos, cuya autora es Małgorzata Kolankowska, hace referencia a la recepción de la novela *Bieguni* de Olga Tokarczuk en España y América Latina. Esta obra fue publicada en la traducción de Agata Orzeszek con el título de *Los errantes* el 23 de octubre de 2019, dos semanas después de que Tokarczuk obtuviera el Premio Nobel de Literatura del 2018, lo cual, conforme demuestra la autora del artículo, habría de influir en su recepción. Małgorzata Kolankowska destaca que Olga Tokarczuk tuvo que esperar hasta el año 2019 para ser reconocida como toda una revelación en los países de habla hispana, a pesar de que en este mercado editorial ya se habían lanzado dos traducciones de sus novelas al español: *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (*Sobre los huesos de los muertos*) y *Prawiek i inne czasy* (*Un lugar llamado Antaño*). En su ensayo, la hispanista ha analizado artículos publicados en la prensa de habla hispana a caballo entre los años 2019 y 2020, infiriendo de su examen que predominaban dos tendencias en la lectura de *Los*

---

¹¹ G. Steiner, *Czym jest komparatystyka literacka?*, trad. A. Matkowska, [en:] *Niewspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki*, ed. T. Bilczewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, p. 520.

errantes: la lectura biográfica y la lectura universal. En este caso concreto, no fue propiamente la traducción el objeto de examen de la autora, sino los “testimonios de su recepción: las reseñas (...)”¹².

A continuación, Agnieszka Kłosińska-Nachin, en base a estudios poscoloniales y estudios subalternos postautoritarios¹³, propone la categoría de dislocación postautoritaria¹⁴, que entiende como una estrategia narrativa consistente en situar a un personaje en el cruce de dos espacios, uno de los cuales se refiere a la historia local, portadora de rastros de dominación; el otro, en cambio, lo conforma el espacio de la historia desbloqueada. Lleva a cabo su análisis a partir de *My zdes' emigranty* (1991) de Manuela Gretkowska y *Una primavera per a Domenico Guarini* (1980) de la escritora catalana Carme Riera. A tenor de las palabras de la investigadora, mientras que en Gretkowska la referencia a la identidad vinculada a la experiencia comunitaria cobra una forma fantasmal, en Carmen Riera resulta ser un trauma sujeto a la simbolización. En su argumentación, la autora se remite a la comparatística de la literatura universal, estudios comparativos realizados “con mayor conciencia de diversas tradiciones teórico-literarias y comparadas a escala global y con una conciencia metateórica y ética ampliada”¹⁵.

A su vez, el artículo de Anna Wendorff aborda el tema de la presencia de Jacek Dehnel en España. Por un lado, se enfoca en las referencias a España en el marco de su obra: la familia de Francisco Goya en la novela *Saturn. Czarne obrazy z życia mężczyzn z rodziny Goya* (2011) (*Saturno. Cuadros negros de la vida de los hombres de la familia Goya*), así como dos mapas (España Antigua y España Moderna) en el libro *Kosmografia, czyli trzydzieści apokryfów tułaczy* (2012) (*Cosmografía, o los Treinta Apócrifos Errantes*)¹⁶. Por otro lado, se remite a la traducción de las obras de Dehnel al español: la novela *Lala* (2006), traducida por Jerzy Sławomirski y Anna Rubió, *El jardín de Lala* (2012), además de ocho poemas del poeta incluidos en el volumen *Poesía a contragolpe. Antología de poesía polaca contemporánea (autores nacidos entre 1960 y 1980)*, seleccionada y traducida por Abel Murcia, Gerardo Beltrán y Xavier Farré (2012). Asimismo, la autora procede al análisis de uno de los poemas de la antología, el titulado *Mecenas Federico G.L. dyktuje pozew (El abogado Federico G. L. dicta una citación)*.

Tomasz Pindel también se refiere a Dehnel en su artículo, aunque en un contexto completamente diferente: en el de la “literatura zombie”. Presenta un análisis comparativo entre determinadas obras pertenecientes a esta corriente en Polonia

12 O. Płaszczewska, *op. cit.*, p. 243.

13 La autora usa este término en publicaciones en español.

14 *Ibidem*.

15 A.F. Kola, *Między komparatystyką literacką a literaturą światową*, “Teksty Drugie” 2014, núm. 4, p. 61.

16 Estos dos libros no han sido publicados aún en español.

(Jacek Dehnel, Igor Ostachowicz) y en Argentina (Leandro Ávalos Blacha, Matías Pailos), poniendo el énfasis en sus similitudes, como es el uso del motivo de los muertos vivientes en ambas literaturas, a guisa de metáfora de los cambios sociales y políticos. Comienza su argumentación exponiendo las obras cinematográficas y literarias claves de esta corriente; luego, pasa a pormenorizar la “literatura zombie” latinoamericana, señalando tres subtipos: las narrativas catastróficas, las narrativas simbólico-metáforicas y las obras experimentales. A continuación, el autor caracteriza los textos polacos sobre zombies, a través del análisis detallado de *Ale z naszymi umarłymi (Pero con nuestros muertos)*¹⁷ de Dehnel y *Noc żywych Żydów (La noche de los judíos vivientes)* de Ostachowicz.

Esperamos que los resultados de las investigaciones presentados en estos artículos enriquezcan el conocimiento acerca de la literatura comparada polaca y en lengua española y contribuyan a su consiguiente desarrollo, “ya que la comparatística no constituye solo un campo científico en dinámico desarrollo, sino también, y quizás sobre todo, porque constituye una actitud epistemológica, es decir, una forma de conocer lo desconocido, de domar lo indómito, de apropiarse de lo no apropiado, de gestionar lo no gestionado”¹⁸.

Bibliografía

- Kasperski Edward, *O teorii komparatystyki*, [w:] *Literatura. Teoria. Metodologia*, red. Danuta Ulicka, Wydawnictwo Dydaktyczne Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1998, s. 331–356.
- Kola Adam F., *Między komparatystyką literacką a literaturą światową*, „Teksty Drugie” 2014, nr 4, s. 41–63.
- Płaszczewska Olga, *Przestrzenie komparatystyki – italianizm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.
- Steiner George, *Czym jest komparatystyka literacka?*, przekł. Agnieszka Matkowska, [w:] *Niewspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki*, red. Tomasz Bilczewski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s. 511–529.
- Szczęsna Ewa, *Wprowadzenie. Komparatystyka dzisiaj: propozycje, zagadnienia teoretyczne, rekonesanse*, [w:] *Komparatystyka dzisiaj. Tom 1. Problemy teoretyczne*, red. Ewa Szczęsna, Edward Kasperski, Universitas, Kraków 2010, s. 5–11.

---

¹⁷ Este libro no ha sido publicado aún en español.

¹⁸ E. Szczęsna, *Wprowadzenie. Komparatystyka dzisiaj: propozycje, zagadnienia teoretyczne, rekonesanse*, [en:] *Komparatystyka dzisiaj. Tom 1, Problemy teoretyczne*, eds. E. Szczęsna, E. Kasperski, Universitas, Kraków 2010, p. 6.